

in vogelvlucht

VROMraad ONDERWJS raad

Leerwerklandschappen

Inspiratie voor leren en werken in een wervende omgeving

Advies 063

Leerwerklandschappen: leren en werken in een aantrekkelijke omgeving

De Onderwijsraad en de VROM-raad staan positief tegenover de opkomst van 'leerwerklandschappen': gebieden waar leren, werken en andere functies worden gecombineerd. Met een leerwerklandschap beogen betrokken partijen als scholen, bedrijven en gemeenten het rendement te vergroten op verschillende terreinen: leren, werken en ruimtelijke kwaliteit. Het is een ontwikkeling 'van onderop' die niet geïnitieerd wordt door rijksbeleid, maar die wel raakt aan thema's waar het kabinet zich voor inzet, zoals het bevorderen van ondernemerschap in het onderwijs of het bestrijden van schooluitval. Op allerlei plekken in Nederland komen momenteel leerwerklandschappen tot stand. Nu er allerlei initiatieven worden gestart is een precisering van de (meer)waarde en eventuele risico's voor de diverse partijen wenselijk.

Impact leerwerklandschappen is groot

Er is tot nu toe nauwelijks onderzoek verricht naar de kansen en bedreigingen die de ontwikkeling van leerwerklandschappen met zich meebrengt. Wel is duidelijk dat leerwerklandschappen een blijvende impact hebben voor de komende decennia, zowel in economisch, ruimtelijk als onderwijskundig opzicht:

- De ontwikkeling van leerwerklandschappen vraagt om aanzienlijke investeringsbedragen. Deze investeringsbedragen zijn gericht op het integreren van verschillende functies en moeten leiden tot een kwalitatief hoger voorzieningenniveau.
- De terreinen van leerwerklandschappen beslaan vele hectaren en hebben een grote ruimtelijke impact. De ontwikkeling van een leerwerklandschap legt de ruimte voor de komende 20 tot 30 jaar vast, zelfs langer als de ontwikkeltijd wordt meegerekend.
- Bij leerwerklandschappen gaat het om de interactie tussen scholen en bedrijven met sterke gevolgen voor de organisatie van het onderwijs en de manier waarop jongeren leren.

Kansen en bedreigingen van leerwerklandschappen

Op grond van een eerste verkenning van een aantal casestudies menen de Onderwijsraad en de VROM-raad dat leerwerklandschappen een goede mogelijkheid bieden om de wensen van onderwijs en bedrijfsleven beter op elkaar af te stemmen en daarbij ook de ruimtelijke kwaliteit van een gebied en van de stad in zijn geheel een impuls te geven. Onderwijsinstellingen kunnen hun studenten meer leermogelijkheden en contacten met bedrijven aanbieden en omgekeerd kunnen bedrijven invloed uitoefenen op de opleidingen. Voor gemeenten is de mogelijkheid tot stedelijke vernieuwing en meervoudig ruimtegebruik een belangrijk voordeel.

Leerwerklandschappen kunnen zo inspirerende en aantrekkelijke leer- en werkomgevingen worden voor vele tienduizenden studenten, docenten en werknemers.

Dit laat onverlet dat de ontwikkeling van leerwerklandschappen ook vragen oproept over de grootschaligheid en ruimtelijke impact, de hoge investeringen en de haalbaarheid van de beoogde onderwijsverbetering. Verschillende partijen hebben elk hun eigen belangen en wensen die soms moeilijk te verenigen zijn. In onderwijskundig, economisch en ruimtelijk opzicht moeten de kansen en risico's voor de ontwikkeling van een gemengd leerwerklandschap daarom zorgvuldig worden afgewogen. In het advies *'Leerwerklandschappen: inspiratie voor leren en werken in een wervende omgeving'* komen de raden met enkele aanbevelingen.

Aanbevelingen

De ontwikkeling van leerwerklandschappen vraagt van de rijksoverheid aandacht én een vinger aan de pols, zowel vanuit onderwijskundige als ruimtelijke optiek.

- Benut als bewindslieden van OCW en VROM en als provinciebesturen de kansen van deze nieuwe initiatieven door het uitwisselen van informatie, ervaringen, inzichten over het concept van leerwerklandschappen, door onder meer het zichtbaar maken van best practices via een website, het instellen van prijzen, wedstrijden, subsidies voor onderzoek.
- Koppel als minister van OCW de gevolgen van ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting aan andere beleidsterreinen binnen het departement die relevant zijn voor onderwijshuisvesting zoals de versterking van de beroepskolom en arbeidsomstandigheden van het personeel.
- Faciliteer als bewindslieden van VROM een optimaal gebruik (maatwerk) van bestaande wet- en regelgeving in leerwerklandschappen. Deze ruimtelijke flexibiliteit is noodzakelijk omdat het bij leerwerklandschappen gaat om grote projecten met lange ontwikkeltrajecten die de ruimte voor tientallen jaren vastleggen, terwijl visies op bedrijfsvoering, onderwijs en technologie in die tijd kunnen veranderen.

Met name lokale partijen (gemeenten, Colleges van Bestuur van onderwijsinstellingen en bedrijven) moeten de kansen en bedreigingen nadrukkelijk meenemen in de afweging en ontwikkeling van leerwerklandschappen. Zij dragen een verantwoordelijkheid om de sociale, onderwijskundige, economische en ruimtelijke implicaties in hun onderlinge samenhang bij de ontwikkeling van leerwerklandschappen te betrekken. Het belang voor het onderwijs moet leidend zijn bij deze ontwikkeling.

in vogelvlucht

- Participeer als gemeente en onderwijspartij alleen in een leerwerklandschap wanneer de kans op verbetering van onderwijskwaliteit aantoonbaar is. Voorkom dat de inbreng van andere betrokken partijen als bedrijven en ontwikkelaars leidt tot grootschaligheid van het onderwijs en verlies aan zeggenschap over het onderwijsprogramma waardoor de kwaliteit verslechtert.
- Waarborg als onderwijspartij en ondernemingen een structurele samenwerking tussen onderwijs en bedrijven in een leerwerklandschap (zowel omliggende bedrijven als bedrijven in de regio). Houd de beoogde samenwerking en netwerken voortdurend voor ogen en sluit kenniscontracten af. Voorkom op deze manier dat de concentratie van gebouwen in plaats van de samenwerking tussen partijen het belangrijkste kenmerk van leerwerklandschappen wordt.
- Verbeter als gemeente zowel de kwaliteit van het gebied als van de stad in zijn geheel door de bereikbaarheid, schaal en (menselijke) maatvoering te waarborgen. Zowel het ontstaan van nieuwe, geïsoleerde eilandjes binnen het stedelijk gebied als verschraling in gebieden elders moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.

Het complete advies kunt u bestellen of downloaden via www.vromraad.nl of www.onderwijsraad.nl

Onderwijsraad
Nassaulaan 6
2514 JS Den Haag
T (070) 310 00 00
E secretariaat@onderwijsraad.nl
I www.onderwijsraad.nl

VROM-raad
Oranjevuitensingel 6
Postbus 30949 – IPC 105
2500 GX Den Haag
T (070) 339 15 05
F (070) 339 19 70
E vromraad@minvrom.nl
I www.vromraad.nl